

Hétről Hétre

A MAGYAR HIRLAP SZÉPIRODALMI MELLÉKLETE

Olvasás közben.

IRTA: IGNOTUS.

AZ emberöltő, mely alatt a mi nemzedékünk fölsérdült, a technika száguldó haladásával mérhetetlenül átalakította a világot. Annnyira gyors a haladás, hogy őseinknek sokkal lassabb fejlődési menetéhez szokott idegeink alig tudnak vele lépést tartani. A XVIII. század végétől fogva, mikor a gépek uralma megkezdődött, akkora különbségek támadtak, vagy a régi különbségeknek olyan fokozódásai, amelyekkorakat a régi világ nem termelt, őseink nem ismertek. El lehet mondani, hogy a mi kultúránkon s időkörünkön belül, tehát Európában és ezer éven át, kevéssel ezelőttig a fiatal s az öreg ember világnézete közt nem volt sokkal nagyobb a különbség, mint a hetven év előtti s utáni divatok közt. Mint a hogy a lány a nagyanyja menyasszonyi ruhájában léphetett oltár elé, az unoka is élhetett a nagyapa tanácsaival, mert egyazon világról nagyobb vagy kisebb ismeret és tapasztaltság különbsége volt csak közöttük. Ma nem élhetünk nagyapáink tanácsaival, mert ők maguk mondanak le róla, esüggően és elfogódottan, hogy minékiünk tanácsot adjanak. A fejlődésnek az a szédületes száguldása, mely most nem pár évről pár évre, hanem olykor öt évről öt évre is teljesen átalakítja a világot: megfélemlíti és letorkolja a mai embert, kit mire megvénül, alapjától tetőzetéig más világ vesz körül, mint a melyet ő harminceztendő koráig megismerni s megérteni tanult.

A múlt század elejéig a két legnagyobb zökkenő, a mi Európát átesett, előbb a renaissance volt, Amerika felfedezésének, a könyvnyomtatás és puskapor felfedezésének nagyjában egybeeső jelenségeivel, majd meg a gépeknek a XVIII. század végével megkezdődő uralma. Ma, el lehet mondani, a géptechnikán belül egy-egy találmány, a gazdasági és társadalmi szervezkedésen belül egy-egy intézmény magában is olyan jelentőségű és hatása, mint általában volt Amerikának felfedezése s a gőzgépnek kitalálása. A negyven év, mely alatt az ember fiából agastyámmá yé-

nül, hat-hét ilyen egyetemes változást és fenekestől való átalakulást is teremt, s e hat-hét között a mai hetven éves ember nem érezheti már oly biztosan a mai világnak az 1860-adikkal való szerves összefüggést, mint ahogy egy 1540-beli öreg ur biztosan és világosan láthatott az ő tizenötödik századbéli szemével.

Mi magunk fiatalabbak is: csak lélegzetelfulva tudunk lépést tartani a saját magunk teremtette fejlődéssel. Idegeink, melyekbe még gyermekkorunk világának képe van belevájódva, szinte lebeszélnek arról, hogy ebben a nagyuraságba bele merjünk ülni, s oly természetesen s magától értetődően tartuk rá jussunkat, mint arra a világra, mely születésünkkor vett bennünket körül. Ez bizonyára általános emberi vonás és minden időkben így volt — s minden idők reformátorai s megváltói előtt legfőbb akadályul a rabszolga-konzervativitás állt, melylyel a folszabadítandók a lelkiük mélyén maguk sem tudják teljesen átérezni szabadságra való jogaikat.

Am ez a jelenség semelyik időben nem ütközött ki oly gyakorta, mint most, mert az átalakulások sem követték egymást soha oly gyorsan, mint most. Én, a modern gondolkodású, világpolgár hajlandóságú, s magam is még nem rég gyerek-ember; nem tudom utcaimkon elfogódás nélkül látni a japán tanulót, berlini fogadóban a kínai követet és a kárhoz utazom nyaranta, az amerikai inváziót, — mert az én gyermekkoromban az átlag ember előtt még mesevilág volt Japán és Kína, s mérhetetlen messzeség volt Amerika. Hiába tudom, hogy ma Japánba nem nehezebb eljutni, mint volt százszázad előtt Madridba, s a Budapest—New-York-i rövid utat hiába tettem meg magam is — én, a ki megismerő vágyammal s egyvérből valóságunk átlátásával átölelném az egész világegyetemet: idegeimben még mindig nem értem meg eléggé ehhez a már mindenek számára hozzáférhető, testiünkben kiinduló, természetiünk, élettartamunkhoz tapadó időmérésünk számára is hamar átfogható földgömbünkhöz, mert én még olyan napokban születtem,

mikor a középeurópai számára oly magától értetődő volt, hogy schase jusson el Japánba, mint a hogy unokáink számára az lesz magától értetődő, hogy ne jussanak el a holdba vagy a Mars csillagba.

Azonban: az amerikai s a japáni számára már ma is másképp áll a dolog. A mi természetes konzervativságunkon túlnő az ő természetes forradalmiságuk. A minket elkábító technikai fejlődések javarészt Amerikában támadnak — s mint a hort s a ruhát, e szédületes építmény számára a megfelelő kulturális alapot is Európából kell áthozniok s alája építeniök. Japán pedig abban a páratlan forradalomban, melylyel a múlt század harmadik harmadában egy csapásra átvette a mi egész fejlettségünket: mint egész vette azt át, egy roppant megrázkódással, míg mibennünk annak minden egyes részlete külön-külön okoz ily átmenetbeli rázkódást. A japán számára az európai kultúra beözönlése óriási, rettenetes meglepetés lehetett, s nehéz lehetett átértenie, még nehezebb átértenie, hogy erre őneki is joga van. Am azóta aztán semmi újság sem lepi meg, és mindegyikre ráteszi kezét. Ingadozásunkat s huzodozásunkat, melylyel habozunk birtokunkba venni azt, a mi a miénk, lebirja az ő példájuk, a kik könnyed természetességgel vesznek birtokba minket, s mosolyogva biztatnak, hogy, követve őket, vegyük mi birtokba őket, a hogy azt a mai technikai fejlettség és gazdasági kialakulás nemesak megengedi, de lassankint meg is parancsolja. Míg a mi diligeancion járó eszünk számára nagy dolog, hogy mint háromszáz esztendő előtt, ma is misszionáriusokat küldjünk Kinába és Japánba: a gyorsvonaton járó amerikai fejlettség már magára a legkonzervatívabb európai alakulatra, a katolika egyházra is tartja a jussát, s olyan új áramlatokat kever fel benne, melyekhez képest, ugy lehet, a reformáció csak gyenge kísérlet volt. A new-yorki ember, ki nyaralni Svájzba és fürdőzni Osztrédiába jár, a japáni ifjú, ki tanulni átszalad Európába s Amerikába: olyan lehetőség-

gel él, mely ma már valójában a mi számunkra is megvan, s az ő eszabitásuk végre is rá fog bennünket venni, hogy mi is így eszlekedjünk. Ugy Amerikánál, mint Japánnál egész Európában elhintett szervezetei ezerféle eszlogatással környékezik meg az európai embert: ingyen hajókkal, kongresszusokra való meghívásokkal s világiállásokkal, hogy ne tartsa a maga kicsinyisége számára tulságos tágnak ezt a földgolyót, sőt inkább érezze szűknek a maga jogos világpolgársága számára. Japánnak s Amerikának már nem csakis egy, egyetlen egy olyan Türr Istvánja van, a ki a földön bárhol kiköt, mindenütt vannak kedves, személyes jó barátai, s ez nem elhalványítója, hanem inkább felfrissítője az ő magyar érzésének, hazáján való esüggésének, vérei iránt való szeretetének.

A kozmopolitizmus, melylyel fiaink már büszkén tartják majd jogukat erre az egész kerek világra, nem lesz (legalább nem lesz) megölője a nemzeti egyéniségeknek. Ha egyéb fejlődési szükség meg nem ingatja a nemzeti kategóriát: a kozmopolitizástól épügy tovább fejlődhetik, mint a hogy soha az egyes ember szabadsága, egyéni különbségének érzése és tisztelete akkora nem volt, mint a mi egyre jobban szocializáló időkben, mikor az embert mindinkább áthatja a tudat, hogy nem szégyen keréknél lenni a társas élet gépezetében. Erre is példát a már ma kozmopolitizáló japánok és amerikaiak mutatnak, kikben nemesak magukban lobog a legbüszkébb egyéni, faji és nemzeti öntudat, de a legfinomabb érzéssel, a legnemesebb gyengédséggel értik meg, tisztelik és találják természetesnek az európaiaknak ebbeli olyan különbségeit, melyeket mi egymással még véres harcokban is alig tudunk elismertetni. Akárhány köztünk időző amerikai észrevettem, hogy minden fáradság nélkül s fontosságának teljes mértékével tudja megérteni a mi Magyarországnak közjogi helyzetét és igényeit, melyeket némettel, angolnal, franciával vagy stájer emberrel nem igen tudunk megérteni.

FEB 15 1919

UNIVERSITY OF ILLINOIS LIBRARY

ZSUZSI UR

IRTA: ZÖLDI MÁRTON.

NEM Zsuzsi ur volt a neve. A színészek nevezték el annak. A színészeknek rossz szájuk van. De az adott esetben Zsuzsi ur elnevezés valami tárgyi igazságot fejezett ki.

A társulat primadonnája ugyan is, a szép Zsuzsánna egy napon, mikor új állomásra érkeztek, azzal lepte meg kollégáit, hogy férjét hozott magával. A férj — ne tessék a szót anyakönyvi értelemben venni, — Kristófi Ödön volt. Csinos, szöke fiatalember, sárga hajszál és világoskék szemekkel. Egyelőre csak annyi tudott felőle, hogy telekkönyvvezető volt.

Az érdekes szerelmi kalandot bántó homály borította. A szintársulat csak a főt accomit látta. Kristófi Ödön karonfogva vezette a primadonnát a próbákra és előadásokra. Ugy, ahogy a primadonna-férjek szokták.

Együtt ebédeltek, együtt vacsoráztak s nincs okunk kétkedni abban, hogy együtt reggeliztek.

A segédanyaszínésznő, a társulat pletykáinak gyűjtőbázisja, a számos kérdéskérdésre világosan, szabatosan válaszolt:

— Mi van abban? Szabály szerint a férfiak szokták megszököttni a nőket. Most kivétel történt: Zsuzsánna szöktette meg az ifjút. No, bizony, — tette hozzá mély meggyőződéssel, — nem minden Zsuzsánna bibliai szemérmességű.

Ugy vélem, hogy ebben a nyilatkozatban volt ötven százalék nem igazság. Többet nem várhatunk egy anyaszínésznőtől.

A megszöktetett ifjú helyzete meglehetősen kényes volt a szintársulat férfitagjaival szemben. Látták ismét elpirulni. Restelte állapotát, mely kétségtelenül a kényesebbek közé tartozott.

Valahányszor a vendéglőben együtt ebédelt Zsuzsánnával, mindig úgy kínálta magát, mint egy vigjátékbeli naiva.

Ilyen párbeszédék folytak:

— No vegyen még egy cubá-

— Köszönöm elég volt.

— De hisz még nem is evett.

— Nem szoktam többet.

— Éhesen marad.

— Oh nekem egy falat is elég.

Ez nagyon mlattatta a jelenlevő színészeket, kik aztán elneveztek a szemérmes ifjút Zsuzsi urnak.

Nem is hitták másképp.

Az azonban látták, hogy rendkívül szerette Zsuzsánát. Próbákön, előadásokon nem tudta levenni róla a szemét. Lázasan leste minden mozdulatát s a különben kifejezetelen, világoskék szemekben lobogtak.

Az idők során ő maga is hozzászokott a Zsuzsi ur elnevezéshez. A sugó így kiáltott utána az utcán:

— Zsuzsi ur mondja meg Zsuzsánának, hogy tíz órákor próbába van.

Egyszer a sugó beteg lett. A megszorult igazgató minden bevezetés nélkül így szólt Zsuzsi urhoz:

— Nézze, kedves Zsuzsi ur, maga ugyanis ráér, sugja el a darabot.

szerethetett volna Zsuzsi urnak, aki olyan önérettel ült a sugó-lyukba, mintha egy trónust foglalna el. Hévvél, buzgalommal látott neki feladatának. Kissé tulhajtott buzgalommal.

Először is olyan hangosan suggott, hogy a közönség ismételt hangosan piszegett, másodsor a szerzői utasításokat is sugta: el a balfenéken, kitért karokkal közeledik stb.

Soha a közönség nem kacagott olyan jóízűen hazafias drámán, mint akkor, mikor Zsuzsi ur suggott. De a színészek meg voltak elégedve vele. A színészeknek, a vidéken, sohasem lehet elég hangosan sugni.

Minthogy a sugó betegsége makkaszkodott, Zsuzsi ur minden

este torkaszakadtából szavalta az összes szerepeket a sugólyukból. Az igazgató szükségesnek találta rászólni:

— De kedves Zsuzsi ur, ön nem sugó, hanem harsogó.

Zsuzsi ur igyekezett kissé mérsékelni hevét. Vesztére. A színészek rontottak rá:

— De Zsuzsi ur, ön hápog és nem sug.

Zsuzsi ur kereste az arany közeputat és meg is találta. Egészen jól bevált. Ki tudja, meddig suggott volna, ha a homályos rejtekből egy incidens ki nem zavarja.

Az igazgató ugyanis valami nagyobb szabású drámát szerzett be. Kevés volt rá a hős. Főszólította Zsuzsi urat, hogy játsszon el egy spanyol grandot.

Zsuzsi ur halálosan meg volt rémulve. Nagyon szépen tudott szavalni, de csak a sugólyukban. Mindazonáltal elvállalta a szerepet s be is vágta az utolsó szöveg a végszavakkal együtt.

De már a próbákön iszonyúan kitört rajta a lámpaláz. Fogva-cogva dadogta a hősi szövegeket. A rendező kétségbeesetten biztatta:

— Csak bátran! Hát mitől félsz? Még egy spanyol grandnak sem harapták le az orrát. Beesütem-re mondom.

Hiába volt minden biztatás. Zsuzsi ur napról-napra ijedtebb ábrázattal jelent meg a próbákön. Egészen lesóványodott s ideges lett, ha Zsuzsánna megcirógatta:

— Hagyjon békét, nekem a szerepre kell vigyáznom.

Esze sem vette, hogy milyen jóízűeket kacagnak a háta mögött. Általában nem hallott, nem látott semmit. A fülei zugtak, a szeméi szikráztak.

Következett az előadás napja. Azaz nem következett. Az előadást nem lehetett megtartani, mert Zsuzsi ur kora hajnalban ismeretlen helyre távozott. Megszökött.

Mindnyájan sajnálták a derék fiút. Zsuzsánna sirt is utána. Nem sokáig ugyan, de őszintén. A drámai hős nem az embert, hanem a sugót sajnálta benne.

— Nagy kvalitásai voltak, — mondotta megindultan.

Aztán szépen, lassacskán el is felejtették Zsuzsi urat. Mint a hogy a jelentéktelen epizódokat elfelejteni szokás.

Szökése óta másfél esztendő telk el, mikor egy zivataros téli éjszakán ismét megjelent. Elégáns téli bundában, óriási asztrakan gallérral. Először is az anyaszínésznővel találkozott.

— Nini, Zsuzsi ur! — kiáltott a derék hölgy meglepetten. — Honnan jön?

Zsuzsi ur meglepő fölvilágosításokat adott. Életkörülményei nagyot változtak. Nagy örökséghez jutott. Egyik nagynénje száz hold földet hagyott rá. Azonkívül készpénzt, ékszer, baromot, stb.

— No ez derék, — mondotta a segédanyaszínésznő, — és mit akar most tenni?

— Feleségül akarom venni...

— Kit?

— A feleségemet, Zsuzsánát.

A segédanya torképet vágott.

— Az kissé bajosan fog menni.

— Miért?

— Mert Zsuzsánna férjhez ment.

— Kihez?

— A drámai hőshöz.

Zsuzsi ur megtántorodott, mint egy drámai hős.

— Végem van, — rebegte elhaló hangon.

A segédanya megfogta.

— Még nincs, — mondotta, — tegyen úgy, ahogy Zsuzsánna tett önnel.

— Ugy tegyek?

— Igen, szöktesse meg.

Félóra múlva Zsuzsi ur és Zsuzsánna már a vonaton ültek.

Azt hiszem, ha valami közbe nem jött, meg is esküdtek.

EZ VOLT AZ: "IGEN!"

Rózsák, hajoltan, reszketők, fehérek!

— Már semmitse kérdek! —

— Most egyszerű, nyilt szemű minden, ugye?

Hogy majd keseredik illata, fakul a színe,

Tudja előre a virág. Csoda nincsen!

Oly bölcs a virág és oly egyszerű minden! —

Néma rózsák, fehérek!

— Mégis pirulón, félszegen vágynám nyulni ma értek,

Hogy mondhasa egy halk mosoly: "Akárcsak egy leány!"

Lyányos, lehajtott, halvány rózsafők!

Ki méri az időt?

— — — Talán dus örökömet még őrzi az élet?

Tán kiadta a rézem vagy busásan ígért? —

Mim van, amit veszthetek, hogy vesztetni féljek,

Egy kivirult lehetőségért, — egy pillanaterért? —

Mi jussom — — hogy ép ilyen csókra várok,

Ahogy az ajkam illet egy virágot? —

Fátylas lehetőségek! — Szent, tömjénszagu rózsák!

Egy templomhajón át

Szállt egykor e hervatag illat, — s száll ma felém.

Ama májusi este, — az a Mária-ének, —

Váron lehajtott lányfejek; közöttük én,

Fojtott imám, szűz titkom, akkori lelkem. — Oh élet,

Csuf, zagyva évek! — Láng, füst! Tul, messze látom-e még

Az ostyát testté büvölni a pap fehér kezét?

— Csak rózsák! Ti téli rózsák, fáradtan pihegők!

Legyen! — Hivom őt — — —

Mi lesz velünk a jólfutott szobákban,

Virágok, mitől félünk, — meddig élünk?

Kényszeredett, mimelő illat, — hazátlan,

Tengő üvegház-illuziók; — s végetek, — végünk,

— Távozó ifjuság ez, — mi tudjuk; — reménytelen,

Mint bucsucsök egy kézre, ha profán szemek figyelnek.

KAFFKA MARGIT.

R

VOET egy nyolcvan s kiment a benne hivat csak három azért oly bárárt, hogy tu és ugy hajte gyönyörűség

Azon a na dövel ezeltö szí nap volt kelet. S a v lott: egy fe melyben na egy hidegre árnyék hono verőfény pi kenő darab hosszában.

Ekkor tört gyerek belet pihenő hely nehéz rátalá akadt ott se lamennyi há A kis Ruber volna ennél mit.

Lelkismer tere homályo nincs inyere idegen embe pedik. Mert génysege mi ra szorulni. tipegett a s telepedett. M tak.

A lépéső hideg. A es totta fejét a maga alá a érzés töltött soha. Egy piacon játsz hancurozó gy gő eszgakat, szemét és es

Bizonyosan szat. Felsérk magát olyan szunnyadt. metlennek t S pityeregre jához. Az és beteg s egyt ség pár nap

De ezzel n históriája. Az hogy édes őszintén, szív és halállal S bár több a különféle ag le az idejét jelkében mind a hol teljesen tot a fia, Ru halt meg az seg gyermeke a piacon, veld S ha odabent foglalva, bis kis magzata szedelmus lép nyi szent, ho közül egyetle állandóan az

Pár évvel után a mama tett S mikor ki tudott tip gázni, ő is le henni. De e ugy tetszett, rántotta volo kisított hát ányát a kör

RUBEN BÁCSI

IRTA: LAGERLÖF ZELMA.

VOLT egyszer egy kis gyermek nyolevan esztendővel ezelőtt s kiment a piacra esigázni. Rubennek hívták az apróságot. Még csak három esztendő volt de azért oly bátran forgatta az ostorát, hogy tultett volna bárkin is és úgy hajtotta a csigáját, hogy gyönyörűség volt nézni.

Azon a napon, nyolevan esztendővel ezelőtt, igazán szép tavaszi nap volt. Beköszöntött a ki-kelet. S a város két világra oszlott: egy fehérre és melegre, a melyben napsugár uralkodott, s egy hidegre és sötétre, a melyben árnyék honolt. Az egész piacon verőfény pihent, kivéve egy keskeny darabot, az egyik házsor hosszában.

Ekkor történt, hogy a bátor kis gyerek belefáradva a esigázásba, pihenő hely után nézett. Nem volt nehéz rátalálni. Habár nem is akadt ott se pad, se karszék, valamennyi háznak volt kölépesője. A kis Ruben képzelné se tudott volna ennél kényelmesebb valamit.

Lelkiismeretes kis gyermek lé-tére homályosan sejtette, hogy nincs anyjára az édes anyjának, ha idegen emberek lépésőjére telepedik. Mert a mamája éppen szegénysége miatt nem akart másokra szorulni. Az apróság hát oda tipegett a saját lépésőjére s letelepedett. Mert ő is a piacon lak-tak.

A lépéső árnyékban volt s jó hideg. A esőpség nekitámasztotta fejét az oszlopnak, föl-szedte maga alá a lábait s oly jól eső érzés töltötte el, a milyen még soha. Egy kiesinyég elnézte a piacon játszadozó verőfényt, a hancurozó gyerekeket, meg a per-gő esigákat, aztán lehunyta a szemét és elszenderült.

Bizonyosan aludt egy óra hosz-szat. Felszerkentvén, nem érezte magát olyan jól, mint mikor el-szunnyadt. Söt borzasztó kelletlennek tetszett neki minden. S pityeregve bement az édes any-jához. Az észrevette rajta, hogy beteg s ágyba fektette. A esőp-ség pár nap múlva meghalt.

De ezzel még nem ért véget a históriája. Az történt nevezetesen, hogy édes anyja meggyászolta őszintén, szíve szerint, évekkel és halállal dacoló fájdalommal. S bár több gyermeke is volt és különféle aggodalmak foglalták le az idejét és gondolatait, de ielkében mindig maradt egy hely, a hol teljesen zavartalanul lakha-tot a fia, Ruben. Rá nézve nem halt meg az apróság. Ha egy se-gy gyermeket látott játszadozni a piacon, velők ugrándozott az is. S ha odabenn a házból volt el-foglalva, bizonyosra vette, hogy kis magzata még kiinn ül a ve-szedelmes lépésőn és aluszik. Anyi nyi szent, hogy élő gyermekei közül egyetlen egy sem volt oly állandóan az eszében, mint a holt.

Pár évvel a kis Ruben halála után a mamának leánya szület-tett. S mikor anyai idős lett, hogy ki tudott tipegni az utcára esi-gázni, ő is leült a kölépesőre pi-henni. De a mamának egyszer úgy tetszett, mintha valaki meg-rántotta volna a ruháját. Legott kislott hát a fölemelte kis le-ányát a köről, úgy megragadta,

hogy holta napjáig sem felejtet-te el.

S még kevésbé felejtette el, mily csodálatos volt az édes anyja arca s hogy reszketett a hangja, mikor rászólt:

— Hát nem tudod, hogy vala-ha egy kis testvéred s Rubennek hívták. És meghalt, mert ideült erre a lépésőre és meghült. Ber-táeskám, csak nem akard te is haláloddat megkeseríteni az édes anyádat?

És Rubent nemsokára a test-vérei is épugy színről-színre lát-ták, akár az édes anyja. Mert a mamának oly nagy hatása volt a gyermekekre, hogy ezek vaia-mennyien az ő szemével lártak. Nemsokára ő is észre tudták venni azt is, hogy Ruben oda-kiinn ül a kölépesőn és természe-tesen egyiküknek sem jutott oda-telepedni. A' bizony, mihelyt meglátták, hogy valaki márvány-lépésőn, vagy utszéli kövön ül-dögel, mindig szívökbe nyilatott valami s eszközbe jutott Ruben bácsi.

Ruben végre anyjára vitte, hogy testvérei legtöbbré becsül-ték, ha róla beszélgettek. Mert a gyermekek tudták egytől-egyig, hogy ők neveltenek és semmire-kellők s csak gondot meg szomor-uságot okoznak az édes anyjok-nak. Nem hihették, hogy akkor is olyan sokat keseregne a ma-májok, ha közülök halna el va-lamelyik. Minthogy pedig édes-anyjok szíve szerint gyászolta testvéröket, a Rubent, biztosra vették, hogy sokkal illedelmesebb gyermekek volt, mint ő.

Megesett, nem is olyan nagyon ritkán, hogy valamelyik ezt gon-dolta magában: „Ah báresak akkora örömet szerezhette az édeanyjának, mint testvére Ru-ben!” Holott nem tudott róla senki egyebet, csak annyit, hogy esigázott és a kölépesőn meghült. De mégis kiváló gyermeknek kellett lennie, ha egyszer anyjára szerette az édesanyja.

Az is volt. Valamennyi gyer-meke közül ő szerzett legtöbb örömet a mamájának, a kinek özvegy asszony létere gondokkal küzdve, szükségét látva kellett dolgoznia. Am a gyermekek any-jára hittek édesanyjoknak há-rom esztendő fia elvesztésén való mélységes bánatában, hogy nem kételkedtek benne, hogy ne-héz sorsa miatt még csak zoko-gó szó se ülne ajkára, ha test-vérkéjük életben maradt volna. És valahányszor édesanyjokat sirni látták, azt hitték, azon kes-ereg, hogy Ruben meghalt, vagy azon, hogy ők nem olyan jók, mint bátyjok, Ruben. S egyre nagyobb kedvök kerekedett ver-senyre kelni a kis halottal a ma-májok hajlandóságáért. Mi min-dent meg nem tettek volna érte, csak hogy úgy szeresse őket, mint őt! És e vágyakosságát fogva, úgy vélel, Ruben legtöbbré erő-gyermeke volt az anyjának.

Csak gondoljátok el, a leg-idősebb gyermek egy idegen em-bert vitt át csónakon a folyón. Ez volt első keresete. S a pénzt egy filléig átadta az édesanyjának. A mama nagyon vidámnak létszett s büszkeségtől dagadt a szíve. S a fia nem állhatta meg,

hogy el ne árulja határtalan becsvágyát.

— Anyukám, hát még sem va-gyok olyan jó, mint Ruben bácsi? Anyuka fürkészve tekintett reá. Ugy látszott, egybeveti a gyermek egészséges, piros poz-sgás arcát a kölépesőn kuporgó magzata sápadt arcával. S bizo-nyos, hogy legszívesebben mon-dott volna igent, ha tehette vol-na, de nem tette.

— Anyuka nagyon szeret, Iván, de Rubenhez fogható nem leszesz soha.

A gyermekek egytől-egyig be-látrák, hogy Ruben fölülmulha-tatlan, de azért nem állhatták meg, hogy ne törekedjenek utól-érni.

Derék emberekké nőttek fel. Szorgalmuk révén vagyonra tet-tek szert, míg bátyjok, Ruben csak üldögélt csendesen a kölép-esőn. És mégis tultett rajtok. Fölülmulhatatlan volt.

A mikor valamire vergődtek s a sorsuk jobbra fordult, s mi-kor végre sikerült édes anyjok számára kényelmes otthont meg-jólétet teremteniök, elég jutalom volt nekik, ha anyuka így szólt hozzájuk:

— Ah csak láthatná a kis Ru-ben!

Ruben végig kísérte édesanyját egész életpályáján. Mellette volt még a halálos ágyánál is. Vég-ső küzdelmeinek a fullánkját elvette. Tudta anyuka, hogy a haláltusa hozzá vezetül. Még leggyötrőbb fájdalmai között is mosolygott az arca arra a gondolatra, hogy kis Rubenjéhez közelebb jut.

És meghalt, miután hű szere-retével egy három éves gyermeket égbe emelt s istenített.

De még ezzel sem volt vége a kis Ruben történetének. A törek-vő élet, az édes anyja iránti sze-retet, küzdelem meg balszeren-cse éveire való megannyi szivre-telős visszaemlékezés jelképe lett a szülei házból a testvérei sze-mében. Valami melegség és sze-retetreméltóság volt mindig a hangjokban, ha róla beszéltek. Béke és ünnepies hangulat leng-te körül a három esztendő esőp-séget.

Igy vonult simán, nesztelenül az öccsei és huzai gyermekeinek az életébe is. Édes anyja szerete-te nagysággá emelte. A nagyok pedig hatnak s befolyást gyako-rolnak nemzedékről nemzedékre.

Bertának, az egyik leánytest-vérnek, volt egy fia s az sokat hallott Rubenről.

A esőpség azon a napon, mi-kon négy éves volt, leült a járda szélén a kikövezett árokra bá-mulva, melyben tovarohant az esővíz. Forgács meg szalma uszott erre-arra hanyatva s se-kély vízben. Az apróság azzal a jóleső nyugalommal nézett utá-nok, melyet akkor érez az ember, mikor mások viszontagságos éle-tét érdeklődéssel kíséri, miköz-ben saját maga biztonságban van.

Am nyugodt bölcsekedésben megzavarta az édesanyja, aki ab-ban a pillanatban, a mint észre-vette, hogy ott áll, légtelen volt a szülőháza kölépesőjé-re s a testvére gondolni.

— Jaj édes kis fiam — mondta

— ne ülj ide. Tudod, hogy volt az édes anyádnak egy kis test-vére, Ruben, a ki épen négy éves volt mint te. És meghalt, mert leült egy ilyen járdára és meg-hült.

A kis gyermeknek nem volt anyjára, hogy megzavarták ked-ves ábrándozásában. Csendesen ültve maradt s tovább báleselke-dett, miközben göndör szőke fürt-je egészen a szemébe hullott.

Berta néni különben meg nem tette volna, de kedves testvére-nek a kedvéért nagyon kímélet-lenül megrázta az apróságot, úgy hogy meg kellett tanulnia respektálni Ruben bácsit.

Máskor meg az történt ezzel a szőkefürtű esőpséggel, hogy odakünn elesett a jégen. Ugy-lökte el merő pajkosaságból egy nyurga, rakoncátlan lurkó. S ott maradt ülve és sírdogálva, hogy megmutassa, hogy micsoda igaz-ságtalanság esett rajta. Annál is inkább, mert nem volt távol tőle a mamája.

Am elfeledte, hogy az édes anyja első sorban mégis csak Ru-ben bácsi nővére volt. S mikor Axelt a jégen úlni látta, nem holmi vigasztalással, csak a meg-szokott mondokáját köcsödelte hozzá:

— Ne ülj ide, kis fiam. Gondolj Ruben bácsira, a ki meghalt, mi-kor öt esztendő volt, mint most te is, mert leült egy rakás hóra és meghült.

A kis gyermek nyomban fel-egyenesegett, a mint Ruben bá-csáról hallott, és megrázkódott egész valójában. Ugyan hogy fe-cseghet anyuka Ruben bácsiról, mikor olyan szomorú a tulajdon kis fia! Axel miatt ugyan ott ülhetett s hallhatott meg a nagy-bácsi, a hol a kedve tartotta. De most mégis úgy tetszett neki, mintha a halott el akarná tőle rabolni az édes anyját. És meg-tanulta gyűlölni Ruben bácsit.

Axel szüleinél odafönn a lép-esőházban volt egy kőkerítés. Nagyszerű ültés esett rajta a szé-dítő magaságban. Mélyen alatta terül el a kövel kirakott tornác s a ki fönn a kerítésen lovagolva ült elábrándozhatott rajta, hogy hegyszakadékokon ugrot át.

Axel a kőkerítést megtette hed-ves lovának s Granának hívta. Hátán ugratott be égő hidakon keresztül a tündérvilágba. Ott ült rajta büszkén, nyakát meg-szegve, sűrű fürtjei csak úgy lobogtak a heves kúszásban. Mert viaskodott, akár csak Szent György a sárkánnyal. Ruben bácsinak eddig még nem jutott eszébe azon lovagolni akarni.

De természetesen ide is elju-tott. Alig fordult meg a sárkány a halálos küzdelemben s termett fönn Axel a kerítésen a győzelem biztos tudatában, legott meg-hallotta a dada kiáltását.

— Axel, ne ülj oda. Gondolj Ruben bácsira. Szegény foja meg-halt, mikor nyole éves volt, akár most te is, mert egy kőkerítésre ült. Ide ne ülj többé. Axelt Micsoda irigy, vén tükörlő az a Ruben bácsi! Bizonyosan bo-szantotta, hogy Axel sárkányok-kal viaskodik és hercegnőket sza-badít meg. Jó lesz vigyázni ma-gára, mert Axel megtalálja hu-

tatni, hogy diadalt is tud aratni. Ha most leugranék a kövezetre és halálra zúzná magát, ugyan-
csak le volna főzve, a nagy ha-
zug.

Szegény Ruben bácsi! Szegény apróság! Csupán esigázott oda-
kunn a verőfényes piacon. S ime
most tapasztalnia kell, mit tesz
nagy embernek lenni? Madár-
ijesztő lett belőle, melyet a jelen
állított fel a jövődönök.

Falun történt, Iván bácsinál.
Egy sereg nagybácsi meg unoka-
testvér volt látogatóban szép bir-
tokán. Axel is ott járt köztük fel-
s alá; nagybátyja Ruben iránt
mélységes gyűlölet lobogott a
szívében. Szerette volna megtud-
ni: vajjon mást is gyötör-e a
nagybácsi rajta kívül? De vala-
mi visszaretentette a tudako-
zódtól. Ugy tetszett neki, a ha-
lálós vétket követne el vele.

Végre magukra maradtak a
gyerekek. Egyetlen felnőtt sem
volt köztük. Ekkor Axel megkér-
dezte a többi: hallottak-e Ru-
ben bácsiról?

Látta, hogy megvillantak a sze-
meik e egyikük-másikuk kezei
ökölbe szorult. Am úgy tetszett,
hogy a esőpp ajkak megtanultak
tiszteletet tanusítani Ruben bá-
csi iránt.

— Pszt! Majd elhallagattok!
— mondta a gyerek sereg.

— Nem — vetette ellen Axel
— most már meg akarom tudni,
zaklat-e másokat is? Mert azt
tartom, ő a legkellemetlenebb az
egész sereg nagybácsi között.

Ez a bátor szó áttörte a gátat,
mely a zaklatott gyermekszívek
haragját mederbe szorította. Nagy

zürzavar, éktelen kiabálás támadt.
Nihilista csapat lehet ilyen, mi-
kor a cárt gyalázza.

Erre összeállították a szegény-
ember bünlajstromát. Ruben bácsi
valamennyi unokatestvérét s
— nővérét üldözte. Ruben bácsi
ott halt meg, a hol kedve tar-
totta. Ruben bácsi váltig egyi-
vásu ember volt azokkal, a kik-
nek nyugalmit megakartá za-
varni.

Es tisztelni kellett, habár
nyilvánvalóan hazug volt is. Szíve
mélyéből gyűlölni — tudta az
ember, de észre nem venni, vagy
tisztelőtlenül viselkedni iránta —
lehetetlenség volt.

Micsoda areot öltöttek az öre-
gek, mikor róla beszélgettek!
Pedig művelt-e valami jelentős
dolgát valaha?

Hogy leült a köre és meghalt,
ez csak nem olyan esodálatra-
méltó. És ha még olyan tetteket
vitt volna is végbe, annyi szent,
hogy visszaélt a hatalmával.
Mindenben ellenkezett a gyere-
kekkel, a mihez csak kedvük ke-
rekedett. A vén madárijesztő!

Fölverte őket déli álmukból s
kiüzte őket a mezőre. Felfedezte
a parkban a legjobb buvóhelyet
s megtiltotta az odarejtözést. A
a minap immár arra is rávete-
medett, hogy szörén ülj meg a
lovat és szénás szekéren járjon.

Azt egytől-egyig biztosan tud-
ták, hogy a szegény nagybácsi
sohasem volt idősebb három éves
nél. És mégis nekik esett nagy
tizennegy esztendő ifjakkal,
azt állítván, hogy annyi idős, mint
ők, ez volt a legboszszantóbb.

Hihetetlen dolgok kerültek ró-

la napvilágra. Hogy hidon hor-
gászott, lélekvesztőn esolnaká-
zott, viz fölé hajló fűzfára ka-
paszkodott fel, melyen nagysze-
rű ülés esett. Ugy bizony. Még
puskaporos hordón is feküdt és
szundikált.

De mégis meg voltak róla győ-
ződve egytől-egyig, hogy Ruben
bácsinak zsarnoki hatalma alól
nem lehet megmenekülni. Meg-
könnyebbült az ember, ha kibe-
szélhette magát róla, de nem se-
gített vele a bajon. Ruben bácsi
ellen nem lehetett fellázadni.

Alig hinné valaki, hogy mikor
czek a esőppségek felnöttek s
apákká, anyákká lettek, ők is
mindjárt elkezdtek használni Ru-
ben bácsit, akár csak szülei tet-
ték velük szemben.

S viszont ezeknek a gyermekei,
t. i. a most növekedő ifjak már
annyira vitték, hogy a falun
egy nyáron az is megessett, hogy
egy Hüvelyk Matyi ott termett
a kölépesőn ülő s kocsira vára-
kozó Berta nagymama előtt s
igy szót hozza:

— Nagymamának volt egyszer
egy testvére, a kit Rubennek hív-
tak.

— Igazad van, kis fiam —
hagyta helyben nagymama s
nyomban felkelt.

Olyan látnivaló volt ez az if-
jakra nézve, mintha XII. Károly
öreg katonái közül látták volna
egyet meghajolni a király arc-
képe előtt. És sejtetni kezdték,
hogy Ruben bácsinak azért olyan
tartós a nagysága, mert annyira
szerették.

Mai napság, mikor minden
nagyságot élesen megbírálnak,
csinján kell vele bánni, nem úgy,

mint annak előtte. Életkora im-
már alacsonyabb, fáknak, esó-
nakoknak, meg puskaporoshordók-
nak békét hagy, de ülésre alkalm-
mas kő nem kerül el a figyel-
mét.

Es a gyermekek, korunk gyer-
mekei is másként viselkednek
iránta, mint szülei. Nyíltan es
tartózkodás nélkül bírálják. A
szülők sem oly nagy művészek
többé, hogy nevével szorongó,
szolgalelkű engedelmességet tud-
nának esepgetetni a magzataikba.
Apró iskolás leányok szólják-za-
pulják Ruben bácsit és szeretnék
tudni: vajjon nem esupán rege-
béli hős-e. Egy hat esztendő gyere-
rek, ime azt indítványozza: bi-
zonyítsuk be kísérletezés révén,
hogy lehetetlen meghülni halálo-
san kölépesőn.

Am ez csak muló divat. Szi-
vében ez a nemzedék is épúgy
meg van győződve Ruben bácsi
nagyságáról és tédert-fejet hajt
előtte, akár elődei.

S majd el jön még az az idő,
a mikor ezek az esárlók elza-
rándokolnak az ősi házba, fel-
keresik a régi lépesőt s arany-
felírásu emelvénynyel látják el.

Most még egy-két évig jól mu-
latnak Ruben bácsit, de mihelyt
felnőnek s nevelniök kell a tu-
lajdon gyermekeiket, ők is meg-
fognak győződni a nagy ember
hasznáról és szükségessé váltáról.

— Édes fiam, ugyan ne ülj
arra a kölépesőre. Nagyanádnek
volt egy nagybátyja, Rubennek
hívták. S mikor annyi idős volt
mint te, meghalt, mert ilyen kö-
lépesőre ült pihenni.

Es egyre járja majd ez a mon-
dás a világ végzetéig.

ABD-EL-KADER

IRTA: ADY ENDRE.

Büszke névre hallgatott a sze-
gény, szép fiu: Abd-El-Kadernek
hívták. S Párisba kellett jönnie
a nagyapjával, egy vén arab gaz-
emberrel. Marokkóiak, berbe-
rek, tunisziak, szudániak jöttek
együtt. Francia vállalkozók szed-
ték össze a tarka, piszkos, néhány
sátorralja népet. S hozták vala-
mennyit a nyári Páris gaudiu-
mára Abd-El-Kaderrel és nagy-
apjával. Szép, bolondos falut
rögtönöztek számukra s ők es-
ténként ott mutogatták magu-
kat.

Még a négeres szudániak is
szépek voltak a csapatban. Szé-
pek a sovány, fogatlan asszo-
nyok is. Deliek az öreg, ravasz
arau férfiak. Egyforma nagy, tü-
zes, ragyogó a szeme mindnek.
De a felnőttje már egy szálig
romlott. Ha nem is járt mind
Európában. Városbeliek voltak
már s északi Afrikában bünösök
a városiak. Egyszerű lelkük pok-
losságot kapott a mi híres civi-
lizationtól.

Csak a gyermekek voltak még
fihérlelkűek. Es a nagyokból
Abd-El-Kader, pedig ő már tizen-
hatesztendő mult. Csufolták is,
mert félnék volt, mint egy ostoba
leány. S Abd-El-Kader a gyere-
kekkel szeretett játszani. Oh a
gyerekek, ilyen pompás, kis, is-
teni hadat nem látott még Páris.
Ilyen boldog, édes nevetéseket
sohse hallott. Az ő tréfáik, esod-
álkozásaik, az ő kandságuk.
Ilyen kedveset, különöset, szépet
csak a mesékben olvastunk.

De nyolc-tíz nap mulva ime a
gyermekeket is megrontotta Pá-

ris. Az öregek szóval es veréssel
oktatták őket. Hogy ravaszkod-
janak, ha jönnek a "mosszu"-k,
a "madám"-ok. Csálják be őket
a bazárokbá s hogy kérjenek
pénzt.

Csak Abd-El-Kaderen nem fo-
gott a lecke. Nagyapja, a vén
gazember, véresre verte már.
Képes kártyákat kellett árulnia
s dacosan, némán járkált. Nem
kinálta senkinek a kártyáját.
Megvetett minket, ostoba fehé-
reket, akik esténként az ő látá-
sukra esódülünk. Gyűlölettel né-
zett reánk, amikor a pénzünket
elvette. Különösen az asszonyok-
ra, a lengő, könnyű, nyári ruhá-
sokra es parfümösökre.

Pedig az asszonyok egyszerre
rácsaptak Abd-El-Kaderre. Egy
estétől fogva nem volt nyugodal-
ma. Hiába akart elbujni a tö-
megben. Az asszonyok a nyomá-
ban voltak. Sugdostak, nevettek
s úgy néztek a fiura, hogy az
reszketett. Abd-El-Kader divatba
jött, a szegény kis Abd-El-Kader.
Pedig nem is volt kicsi. Tizenhat
esztendejével egy barna, gyönyör-
ű Herkules. S mégis ő volt ta-
lán az egyetlen gyermek már itt.
Remegőbb, tisztább es könnyeb-
ben síró, mint a legapróbbak a
fajtájából. Es ezután már nem
kellett ügyeskednie. Abd-El-Ka-
dernek. Elkapták a képes kár-
tyáit s Abd-El-Kader nagyapja,
a vén gazember, tapsolva örült
esténként.

Egy este kiszóktették Abd-El-
Kadert. Késő éjszaka egy kocsi
hozta vissza. Már akkor nagy
volt az aggodalom a sátrak alatt.

S jött Abd-El-Kader s arcán a
barnabőrű ember szörnyű sápadt-
sága. Egy kicsit tántorgott. Nagy
szemei mintha megnöttek volna
s majdnem világitottak volna.
Hajhözött, tapsolt, ugrált. De
egyszerre elkezdett sírni.

Abd-El-Kader nagyapja jajga-
tott es toporzékol. Mutatja a
kezelvé, hogy megfojtja Abd-
El-Kadert. Azután torka szakad-
tából magyarázott az ő nyelvü-
kön valamit. Abd-El-Kader sirva
bevallotta, hogy igaz, amit a
nagyapja mond. Valami jéges-
forró boszorkányos italt ivott.
Két asszonnyal volt s azok kü-
denek valamit a nagyapjának.
Azt mondták, hogy ez pénz. S
Abd-El-Kader egy bankót kere-
sett elő, vidámító papirospénzt.
S Abd-El-Kader nagyapja meg-
ölelte es lefektette Abd-El-Ka-
dert.

Most már még szomorúbb lett
Abd-El-Kader. Minden este resz-
ketett, hogy vajjon eljönnek-e az
asszonyok. Félt tőlük es sírt
volna, ha nem jönnek. Hogy ne-
vettek, hogy simogatták őt. S
milyen szönyegés, puha, illatos
volt a szoba, ahová vitték. Miért
nem vittek el más valakit? A kis
Szadát, aki öt éves es olyan ked-
ves kis ördög. Vagy Azizot, aki
olyan bátran lovagol a csacsi-
kon. Vagy Abdalaht, aki a leg-
okosabb fiu. Vagy Keiront, az
édes kis leányt. Vagy Aishát,
vagy akárkit a gyermekek közül.

De most már álmai is jöttek
Abd-El-Kadernek. Sorra álmo-
dott a leányokról, akik Afriká-
kában maradtak. S kíváncsián,

szomjasan nézte azokat a leá-
nyokat, akik a csapatban voltak.
Egyszerre érezte, hogy ezek
szébbek. Az ő vérei, ezek a lus-
ta, barna leányok. Szébbek a fe-
hér asszonyoknál.

Es megint elveszett Abd-El-
Kader, de most már napok teltek
el, mire megkerült. Rendőrök
lelték meg az utcán. Keveset be-
szélt franciául, a járőreket nem
értették meg. Szégyenkezett, mert
furesa figura volt. Kiöltöztetve,
frakkban, fényes cipőben. Bá-
gyadtan, szégyenkezve s végtelen
szomorúsággal ödöngött az ut-
cán. Mikor elfáradt, leült es ha-
gosan sírt.

Ekkor lelték meg a rendőrök
s vitték az ő párisi falujába.
Mert tudták már akkor, hogy
Abd-El-Kader elveszett. Keres-
ték s Abd-El-Kader nagyapja, a
vén gazember, átkozódott s jaj-
gatott napok óta a sátrában.
Nem akart fölkelni se, ő meghal,
ha Abd-El-Kader elő nem kerül.

De előkerült Abd-El-Kader s
megint pénzt hozott. Szegény
Abd-El-Kader, szegény bus kicsi
lelkű gyermek. Kötődtek vele es
Abd-El-Kader most már igazán
hallgatott. Nagyon szomorú volt,
sirt es hallgatott most már min-
dig. A gyermekek közé nem ve-
gyült Abd-El-Kader. Aludni nem
tudott s nem mert a fajtájából
leányokra gondolni. Mert ő mélt-
atlan hozzájuk.

Kis együgyű, barbár lelke
rettenetesen sokat szenvedett.
Számot nem igen tudott adni gon-
dolatairól. De abban immár meg-
(Folytatás a 8. oldalon.)

lanatokban ott,
vonulva a párt

Pedig a párt

Ott voltak a

is. Ott voltak a

temi tanár, két b

több főispán s ot

terjelöltek; volt

író, sőt a hónap

legangazsáltabb

számosan. Izgalom

padló: mint valar

rekedtek a vonat

érkezik. Mély áhí

e nagyjait a Bez

küldöttségek töb

tot viselő vezetői

másnak annak a

ták s minduntala

kérem, kicsoda?

Mivel senki a

be nem vette s a

day irányította.

dolgokat, így szí

az ő kezébe gyül

tudni akart, azt

hogy én nem tud

ja! Aki irányodt

mondta valaki: é

— De hiszen itt vannak az országos
kudortestek! — panaszkodt Bezdély s resz-
kelt a hangja. — Itt vannak a meggyek!
— Biztasd meg őket, öregem, hogy
rakják Káldos ravatalára a neked hozott
habert. Meglásd, ilyen kijelentések reszed-
ról tüneményes hatása lesz az egész or-
szágban.
Az eszme csakugyan kihaló s Bez-
dély — nem is cselekedhetve egyebet —

— Az tegnap volt, kedves barátom! —
s bar inkább gombáskodni szeretett vol-
na vele (a dogóhuzóval, amit ő korot elé
balványának a párt oltárára), karcolt és
bensőséggel magyarázta neki: egyelőre leg-
okosabb, ha pakolsz átvali s haladsz vissza
szaporán, Mezőkátára, Cincimátusnak...
Azt is megígérte neki, a barati odaadás
legmelyebb hangján: ne félj, majd elko-
torunk megint, ha araváló időjárás mutat-
kozik!
— Vegni!

— 74 —

félrevonult a pártkör írószobájába, hogy
megfogalmazza a kijelentést.

Valami hangulatos, de egyben tartal-
mas és méltósággal teljes, tömören stili-
zált kérést óhajtott intézni azokhoz, akik
az ő igénytelenségét kívánják ünnepelni.

Kezdte írni:
...A nemzet ismét gyászt ölt s én, szí-
vem mélyéig megrendülve, elborult hazafiai
érzéssel, a komor jövő sötét fellegein...
Engedtessek meg nekem, hogy e megren-
dítő pillanatban...

...Kérve kérem barátaimat, esdve
honfitársaimnak, engedtessek meg én né-
kem, hogy észrevétlenül elvegyülhessek a
vezérét gyászoló nemzet milliói között —
és szálljon az én honfűsőhajtasom, az én
imám is abban a nagy, ama közös, abban
az egyetlen sóhajban hazánk irgalmas gond
viseléséhez...

...A szivekre mélyeséges gyász fátyo-
lát borítja az ádáz, a nemzet erejének te-
herviselő képességét próbára tevő végzet...
Én, a magam igénytelenségében...

Nagyon nehezen ment a fogalma-
zás — és az is igen csüggesztő volt az ünne-
pétől bucsuzó férfira, hogy senki sem ta-
dakolta tőle, senki semmi kíváncsiságot
nem tanusított: mit ír ő eme válságos pül-

— 75 —

— Persze, — bölintott erre is Torday.
— De ügyelj, vezér, mert most olyan tüne-
menyes feltámadást kell hogy rendezzel
magadnak, hogy sárba ne potyanjon ami
profitgt ebből a nemzeti gyászól elköny-
velhetsz.
Káldos vállat vont.
A lépcsőházban karcoltoga őt az agya-
turt prókator.
— Most eleget megjelened, Legy-
nyugodt: a többitől gondoskodom én. Biz-
vaszt számíthatasz velem most is, mint min-
dig.
Es sugva tette hozzá:
— Lefőztel. Vagy pedig: képtelen disz-
nód van, Imre! Különben: esz vagy szoren-
cső, ez a politikában egyre megy... Parau-
cső! velem!
Az előcsarnokban, amint megpihantot-
tak az érkező vezér, mintba koporsójából
emelkednek föl, szinte megdöbbenve lát-
tar aaz cunberék.
Torday kiáltott be a nagy terembe:
— Urain! a vezér!
Hát azt leírni nem lehet!...
Azt a megdöbbenést, azt az ámulatot
s utána azt a harsadó lelkesedést, amit —
mint másnap a lapok írták — a halottnak

— 79 —

A viláért se kiáltott be ilyesmit a
nagy terembe.

Pillanatig gondolkozott s tisztában
volt (hatalmas koponya! és micsoda szív!
micsoda jellem!), mit kell cselekednie az
adott esetben egy vérbeli politikusnak.

Káldos tehát csakugyan Bécsből jön.
Ha ott volt, meg is alkudott s már most ő
a helyzet ura ismét. Lefőzött mindnyájun-
kat! Soha ennyi diplomáciát, ily politikai
genialitást, ennyi vakmerő ügyességet föl
nem tételezett volna róla az ember!

A prókator sebesen magára kapta fel-
öltőjét, fogta kalapját s észrevétlenül lesie-
tett a kapu elé.

Csakhamar megérkezett Káldos ko-
csija.

— Isten hozott! — fogadta őt a legter-
mészetesebben Torday.

— No, ti itt esinos felfordulást ren-
deztetek! — szólt a vezér s akarata lelenére
elmosolyodott.

— Örvendj neki, Imre! Mondhatom,
egyhamar ekkora halottja az országnak
nem volt. Különben, mi ujság Bécsben?

— Nem jártam Bécsben.
— Az természetes. De mit mondasz
odafönt, hol voltál?

— Az igazat.

— 78 —

A FRANCIA MENYASSZONY

IRTA: LAKATOS LÁSZLÓ.

AMIKOR a férfi a kicsiny pályaudvaron utoljára esőkolhatott kezét a leánynak, akkor ez megigerte:

— Magára fogok gondolni, Pál, minden napon.

— Én is magára, Chérie!

— És ha sohasem is lehetünk egymáséi, azért mégis mindig egymáséi leszünk? Ugy-e?

— Igen.

— Gondolatban fogunk egymással beszélni — szólalt a leány. Én odahaza, Dijonban magához fogok beszélni és maga, Pál, Pesten gondolatban fog nekem felelni.

— És aztán majd megérzi, ha magához beszélek édes? Mindig fog felelni és megérzi majd a szavaimat és a mondataimat?

— Igen, Pál! Meg fogom magát érezni, meg fogom magát érezni. Mert én mindig csak magára fogok gondolni, Pál! Csak magára!

Amikor a férfi a vasuti kocsiban magára maradt, gondolatban még egyszer átfutotta mindazt, ami vele történt. Valójában mindig oly kevés volt, ugyszólván semmi és mégis — ezt Pál így érezte — mindaz, amit az utolsó négy héten átélt, ez a fehér és illatos kaland a végzettségé vált. Ez több volt, mint az ő egész multja és ez lesz most már az ő jövője.

Ha a dolgot felületesen tekinti, akkor az egész élmény igen egyszerű valami volt. (Une petite aventure blanche — ahogyan — kezdetben ő maga mondta Chériennek.) Nem többet, mindössze négy hetet töltöttek el együtt a kicsiny olasz tengeri fürdőben, ahol ugyanabban a szállóban laktak. Eleintén közömbösek voltak egymás számára, később az öntudatlanul rügyező szerelem egész nagy izzó erejével gyűlölték egymást. Veszekedtek, napjában tiszser is egymásra haragudtak, de soha, soha egyik a másikatól le nem tett. A delejes gyűlölet nem engedte, hogy egymást elhagyják. És amikor Pál egy este nagyon, de nagyon megbántotta a leányt, oly igen nagyon, hogy a leány kézfogás nélkül bucsuzott tőle, akkor Pálnak hirtelen fájni kezdett... Kicsiny, piciny fájás volt ez eleinte, de hamarosan úgy megdagadt a fájás, hogy majd széjjel feszítette Pál mellét. És ami még furesább volt: ez a különös fájás jól esett Pálnak. Azután ő is lefeküdt, könyvet vett kezébe és miután egy egész órán által hiába igyekezett a könyvből olvasni, lecsavarta a villanyos lámpa gombját. És a sötétség első pillanatában, amikor gépiesen lehunyta a szemét, Pálnak eszébe jutott, hogy:

— Talán nem is volna rossz, ha mi ketten, a francia leány és én, jól meg tudnánk férni egymással.

És ekkor látta a francia leány arcát és az — most olyan szép — szomorú volt, amilyenek Pál a valóságban még sohasem látta.

Másnap reggel Pál bucsánatot kért és a francia leány meghívta őt, hogy együtt sétáljanak a parkban, amelyben egy kicsiny tó

volt. Ott azután — de most már egyáltalán nem ellenségesen — a tegnap esti kis esetről beszéltek. És oly sokáig beszéltek arról, Pál annyiszor kért bucsánatot és a leány annyiszor bocsájított meg, amíg végre megállapították, hogy ők ketten tulajdonképpen nem is olyan rosszak, hanem csak úgy tesznek, mintha azok volnának. Pál azután megkérte a leányt, hogy beszélje el neki fiatal életének történetét. A leány megtette ezt és az elbeszélés végén két szál rózsát ajándékozott neki, egy vöröset és egy sárgát.

Pál elvette a rózsákat.

— Köszönöm, Chérie — mondta. (Pál akkor szólította a leányt először francia anyanyelvének e kedves becéző szaván és e pillanattól fogva sohasem is hívta másképen.)

— És most maga beszéljen magáról, Pál — kérte a leány.

Amikor pedig később együtt hazamentek és mindketten hosszú ideig együtt hallgattak, akkor Pál azon a mókázó hangon, amelyen régebben szokott a leánynyal beszélni, de egyuttal rosszul palástolt bensőséggel is, ezt mondta:

— Chérie, milyen szerenese is tulajdonképpen, hogy magára Dijonban az agg völegénye vár.

— Miért.

— Mert, különben még talán elvenném magát.

— És azt nem szívesen tenné, ugy-e Pál?

— Igen, mert én csak szerelemből akarok nőszülni. Magát pedig nem szeretem, Chérie!

A leány a férfi szemébe tekintett. Chérie tekintetében semmi, de egyáltalán semmi különös nem volt és Pál mégis, kellett, hogy megkérdezze őt:

— És ugy-e Chérie maga sem szeret engem?

— Sosem tudnám magát szeretni, Pál — felelt a leány egyszerűen.

És e beszélgetés óta állandóan menyasszonyt és völegényt játszottak egymással. Ez nyilván értelmetlen játék volt, ami nem is illett ehhez a két felnőtt emberhez. Hiszen Pál már közel volt a harminchoz, Chérie pedig egy esztendő óta egy dijoni özvegy ügyvédembernek menyasszonya volt. Csak a Pál elutazása előtti napon valloították be a szerelmüket. Édes, de azért szomorú egy valóság volt ez. Most Chérie, amikor megfogadta, hogy örökké szeretni fogja Pált, egyuttal megtiltotta neki, hogy valaha is viszontlássa őt, sőt még azt is, hogy akár csak egyetlen sort is írjon neki. A leány tisztességben akart a dijoni özvegy ember menyasszonya maradni, a dijoni özvegy férfiné; akihez a családja kedvéért okvetlenül férjhez kell, hogy menjen. Pál semmit sem szólt. Csak kezét eséskolt Chériennek. Másodszor pedig akkor eséskolt neki kezét, amikor az másnap a vasúthoz kísérte őt. Ez volt minden, ami közöttük történt.

Pál már a vonaton megkezdte ezt a különös beszélgetést, amit egész életén át folytatni akart. Az elveszített menyasszonyával beszélt, akik sosem volt szabad

viszontlátnia. Mindig ő vele beszélt. Ha otthon volt, de még akkor is, ha társaságban volt és másokkal hangosan, fenszóval beszélt, azért gondolatban mindig rejtett beszélgetést folytatott Chériével. Amikor pedig egyedül volt, akkor különösen sokat beszélgetett a távollévővel. Ez nem volt tréfa, Pál örült komolyan fogta fel a dolgot. Így például Pál, aki rendszerint csak éjfél után feküdt le, tudta, hogy Chérie Dijonban már este tizkor ágyba tér. És Pál Pesten, pontban este tizkor "bonne nuit"-t kívánt Chériennek és azontul nem szólt hozzá az este, nehogy őt Dijonban az álmában megzavarja. Nedves őszi reggeleken Pál arra kérte Chériet, hogy öltözzék melegen és abban az időben, a mélyről tudta, hogy Chérie most étkezik, megindító hangon kérte a leányt: egyék rendesen, hogy visszanyerje finom arccsokájának régi rózsás frissességét.

Pál csak francia könyveket olvasott. Kellett, hogy tökéletes legyen a leány anyanyelvében, mert Chérie csak franciául értett. Pál a francia nyelv teljes ura akart lenni, hogy Chérie finoman cizellált mondatainak legkisebb árnyalata se vesszék el a számára. Mert eleintén gyakran előfordult ám, hogy Pál az egyik vagy a másik szót, amit Chérie mondott, meg nem értette. (Ezeket a szavakat a leány gondolatban, Dijonból küldte neki.) Valahányszor ez megesett, Pál felütötte a francia szótárát (gyakran egyenesen ezért ment haza) és imé a szótárban mindannyiszor megtalálta azt a szót, amit Chérie gondolatban neki sugott.

Bezelgetéseik többnyire fölötte gyöngédek voltak, de itt-ott inceselkedtek is egymással, sőt egy ízben az is megesett, hogy egy egész órán át duzzogtak. Pál ezalatt Pesten sirt, de csak egészen halkán és a sirást magába fojtva, nehogy Chérie azt Dijonban észre vegye. De valószínű, hogy a leány meghallotta az elfojtott zokogást, mert hiszen ő volt az, aki az első békítő szót kimondta.

Gyakran komoly dolgokat beszéltek meg. Pál valahányszor egy érdekes könyvet olvasott, azt megbeszélte Chériével, aki tanult leány volt, úgy hogy Pál már abban az időben is sokat adott az ítéletére, amikor még gyűlölték egymást. De a völegényről, a dijoni özvegy emberről, sosem beszéltek egymással. Pál ezt még a kicsiny olasz fürdőhelyen ígerte meg Chériennek. És megtartotta ígretét.

Pál leveleket is írt Chériennek. Sosem küldhette el őket. De amikor a levelet megírta, akkor ő azt Pesten mindig felolvasta és Chérie azt Dijonban meghallgatta. Azután a leány felelt Pálnak. De csak szóval. Pál a leveleiben a leányt így szólította: "ma fiancée lointaine," ami nagyon szép volt. Amikor pedig a levelet megírta és felolvasta, akkor mindig elszakította, mert Chérie, aki kínosan korrekt hölgy volt, nem tűrhette, hogy egy pesti legényember lakásán oly levelek heverjenek, amelyek neki, a más ember

menyasszonyának szólnak. Karácsony előtt Pál a vágytól sirva arra kérte Chériet: engedné meg, hogy legalább az ünnepekre néhány szál virágot küldhesen neki. Pál ezt a kegyet nem levélben, csak gondolatban kérte. De a francia leány a legszigorubban megtiltotta neki, hogy a virágokat elküldje. És amikor Pál ennek az okát kérdezte, Chérie azt felelte, hogy levélben, ezuttal igazi, írott, postára adott levélben fog neki válaszolni. Ez, tette hozzá a leány, az első és az utolsó levél is, amit neki ír.

Két nappal ezután — ennyi időre van szükség, hogy a dijoni posta Pestre érjen — az ígért levél csakugyan ott feküdt Pál asztalán. Hosszu levél volt, tele gyöngéd inceskedéssel és szomorú lemondással. Chérie így írta alá a levelet: "Toujours la votre et jamais la votre." És ez a különös mondat illett is Chériéhez, aki — szívében Pál örökös menyasszonya — valójában sosem lesz az övé. Pál elolvasta a levelet, ezer és egyszer megeséskolta és megőrizte azt. Nappal a balzsabéban hordta, a kebelén, este a vánkosa alá tette, amit lefekvés előtt szintén esőkokkal borított. (De a vánkos ilyenkor a leányosan szemérmes hajlandósága Pál képzeletében sosem jelentette Chériennek arcát, hanem mindig csak a kezét. Hiszen Chérie a dijoni özvegy embernek volt a menyasszonya.)

És így ment ez hónapokon által, amíg csak be nem következett a rettenetes és egyben megmagyarázhatatlan esemény. Ez pedig így történt.

Pál egyik reggelen fölébred, felöltözik, és megborotválkozik. Mert borotválkozás előtt Pál, aki sokra becsülte a rendes külsőt, sosem mert a dijoni leányhoz szólni. Ezután Pál jóreggelt akart a leánynak kívánni. De nem tud. Dadog, mint egy örült, úgy bámul a tükörbe, szavakat keres. De hiába. Nem jutnak eszébe azok a szimpla szavak, amelyeket az emberek reggelenként franciául köszöntik egymást. Megtapogatja magát. Józan és ébren van és mégsem jut eszébe a dolog. Zavarodottan bucsánatot akar kérni Chérietől, de — lám — a többi francia szóra sem emlékezik. Egyetlen szóra sem. Mind elfelejtette őket, a Chérie édes anyanyelvének szavait. Még az oly nagyon egyszerű "igen" és "nem" szöcskákat sem tudja franciául mondani. Megrökönyödve nyul a szótárhoz. Hanem most már valósággal borzong. Mert azt látja, — (valami rettenetes dolog történhetett vele az éjszaka) — hogy a szótárnak csak a magyar szavait tudja elolvasni. A franciák közül egyetlen egyet sem. Előszedi a francia verses könyveit és regényeit. Egyetlen szótágot sem tud belőlük olvasni. Végül szükségében Chérie egyetlen leveléhez kap. Azt akarja elolvasni. Az ő drága irásából akarja a francia tudását visszaszerezni. De a levél most olyan a számára, mintha csak ó-egyiptomi hieroglifekkel írták volna. Még

Sok minden
lágban az elmul
ber: H-kéje óta
tört és meg se
amit véglegesen
Erdőben, a
megkötése után
az emberiség és
oly messze vagy
szinte békéről.
pal ez előtt. Az é
szé sűrű honya
elő a nagy üg
és még mindig
delem, hogy a
fogás nem lesz
legyő munkára.
z nytalanságok
általános meg
nyossát.

Sok keserű t
e' az utolsó id
tanácskozó állam
váltásjót nagy
dellen a szövets
csanak munkálk
hetek óta igérik
grosztását, az
váltják be az ig
kivüül bonvolult
zu állapíthatjú
leídonképpen in
verszünét megkö
mívnek és ere
mérégléle után
állapíthatjuk me
NEMZETEK
párisi béke-taná
sainak egyetlen
nre: a Nemzetek
tének megszerke
gu elfogadása. F
tett meg Párisba
tét, mely azonban
ra, módosításra
szorul meg.

FEJVERSZÜ
madziban is ma
a német köztár
vel a fegyverszü
gerek. A fegyv
katonailag teljes
kárhözjutás. N
A MILITARIZ
A Nemzetek Lig
szerint, a békek
kelt határok kö
sárazföldi, mint
verkezés és n
ügyekben nem
dönt.

A TENGEREK
A Nemzetek Lig
nem emlékszik
a tengerek szab
azonban megszű
zetet, hogy háb
nemzetek semleg
é' ív a semleg
badságának bi
esetén felelőse
KÁRTÉRÍTÉS
zottság tanulmá
és ez a bizotts
mily károkat o
erőszakos és tő
selése.

UJ HATÁRO
vonalak megáll
ségeket nagyta
és joga. Erre
ságot küldtek k
és a bizottsá
kerül vita alá.

GYARMATOK
ges országok es
nem kapja meg
ország sem. Az
felett a Nemze
r l'el'enzést
gáta állt meg
s i át a gyarm
zetésé.

MUNKÁS KI
Egy bizottság
munkásigyi
megszívja a
és társada mi v
a Nemzetek Lig
lan, a nagyha
ják a nemzet
szerzetet.

NŐK JOGA
(Folytatás)

HÉTRŐL HÉTRE, 1919. FEBRUÁR 14.

Abd-El-Kader

(Folytatás a 4. oldalról.)

állapodott, hogy vele gyalázatos-
ság történt. Ő méltatlan most már
arra, hogy gyermekkel játsz-
szen. Nem szabad neki haza menni
vissza az országba.

Hiába becézte Abd-El-Kadert
nagyapja, a vén gazember. És
nagy volt a félelem a sátrak alatt
Sugdostak, hogy megbüvölték
Ald-El-Kadert. Hogy Abd-El-Ka-
der maga sem tudja, hogy mére
jár. Kik vitték el s hogy került
az utcára. S Abd-El-Kader nem
akar beszélni. Talán megtiltották
neki. Csak a legromlottabbak vi-
ggyorogtak gonoszul Abd-El-Ka-
der felé. Abd-El-Kader, a ki
olyan szelíd gyermekként érke-
zett Párisba, most ölni szeretett
volna.

És a nyár mulni kezdett s ké-
szülődött a csapat. Abd-El-Kader
egyre ingerültebben várt. Hallga-
tott és várt. Ugy, a hogy otthon,
az ő forró hazájában, eltikkadt a
rossz indulatu bestiák várnak.

S talán éppen az utolsó estén
történt az a szörnyű riadalom,
hogy eljött az, a kit a szegény,
meggyalázott, megzavarodott Abd
El-Kader várt. Az ideges kacagá-
sáról ismerte meg messze a tö-
megben. Abd-El-Kader keresztül-
törte magát a tömegben. Egy pillá-
nat volt, egy rémes pillanat. Egy
pompás, divatos párisi asszony
jajgatott véres, összetépett arccal.
Abd-El-Kader olyan volt, mint a
remesek elevenült alakja. Mar-
cangoló fogain, arcán, ruháján az
asszony vére. És táncolt Abd-El-
Kader. Négyen-ötven alig bírták
lefogni a szegény, táncoló Abd-El-
Kadert. A szegény megzavarodott
gyermeket.

Írta: **Gustave Flaubert.**

Fordította: **Gábor Andor.**

a borítékra franciául írt "ur"
szócskát sem tudja elolvasni. Ja-
jongva kiált Chériehez. De a leány
nem felel neki. Pedig máskor
mindig szívesen megtette.

Pál azt hitte, hogy valami bor-
zasztó betegség érte az agyvele-
jét, amit talán az utóbbi idők
megviseltek. Ő már hallott ilyes-
miről, részleges elmezavaradott-
ságról, amikor az ember egészen
jóeszi, csak épen, hogy bizonyos
dolgokra nem tud már emlékezi-
ni. De erről itt szó nem lehetett.
Hiszen jobban emlékezett Ché-
rie, mint valaha és mégis elve-
szítette azt a képességét, hogy
vele érintkezhesse. Elfelejtette
az egyetlen nyelvet, amelyet
Chérie értett.

A halálra íjedt Pál ideggyor-
sítást akart szelni. De a szobája
kiszőbén visszafordult.

Hirtelen megértett mindent.
Nem az agya betegedett meg és
semmiféle orvos nem segíthetett

rajta. Nem betegség volt ez. Más
valami. Egyszerű, de lesújtó do-
log.

Chérie már nem gondol rá. Ez
történt. Nem akarja, hogy többé
beszélhessen hozzá és Pálnak így
egyetlen éjszaka alatt el kellett
felejtene a leány anyanyelvét,
ugy ahogyan a leány is egyetlen
éjszaka alatt elfelejtette Pált.

Ez volt ennek a borzasztó és
rejtélyes dolognak a megoldása.
Most már tudta.

És e naptól kezdve Pál soha
többé és egyetlen francia szót
sem tudott elolvasni, kimondani,
vagy megérteni. E pompás nyelv
minden kincséből csupán egy,
egyetlen szó marad meg a
számára, egy finom, gyengéd
francia becéző szó — Chérie. Ha-
nem Pál ezt a szót gyakran és
szorgalmasan ismételte, sőt
napjában sok százszor, ezerszer,
papírosra le is írta azt.

EGY JÓ LÉLEK

IV.

A madarat Lulunak hívták. A
teste zöld volt, szárnyai vége ró-
zsás, homloka kék, torka arany-
színű.

De megvolt az a rossz szokása,
hogy léceit harapdálta, saját toll-
ait tépte, szétszórta szennyét és
kilocskolta vályujából a vizet.
Aubainné, kit bosszantott mind-
ez, örökre odaadta Félicitének a
papagályt.

Félicité aztán tanította. A ma-
dár nemsokára kiáltozni tudta:
— Derék fiu! Alászolgája! Jó
napot, Mari!

Félicité a kapu mellé állította
és sokan csodálkoztak, hogy nem
hallgat oda, ha Jaquot-nak szó-
lítják, pedig minden papagályt
Jaquotnak hívnak. Elmondták
tuskónak, pulykának, a mivel
mintha tört döfték volna Félicité
szívébe. Luluban ugyanis meg-
volt az a bolond makaesség, hogy
mihelyt nézték, egy szót sem szó-
lott.

Mindamellettt szerette a társa-
ságot, mert vasárnap, mikor azok
a Rochefeuille kisasszonyok,
Houpeville ur és az új lakók:
Onfroy, a patikáros, Varin ur és
Mathieu kapitány bent kártyáztak,
a papagályt úgy csapkodta
szárnyával az ablaküveget és oly
csuful viselkedett, hogy lehetet-
len volt végighallgatni.

Bourais ur ábrázatát bizonyo-
san nagyon furesának találhatta.
Mihelyt észrevette, nevetni kez-
dett, nevetni teljes erejéből. Éles
hangja kiresegett az udvarra, a
visszhang ismételte, a szomszéd-
ok az ablakba álltak és vele ne-
vettek.

Bourais ur, hogy a papagály
meg ne lássa, a fal mellett igye-
kezett elcsuhanni, arcát kalapja
alá vonva, lement a patakra és a
kerti ajtón került be. A pillan-
tások, melyeket a madárra vetett,
gyöngédek éppenséggel nem vol-
tak.

Lulut egyszer megfrieskázta a
mészároslegény, mert fejét a ko-
sárba dugta; azóta a papagály
mindig azon igyekezett, hogy a
legényt ingén át megcsipje. Fabu
azzal fenyegetőzött, hogy kite-
keri a nyakát. Pedig nem volt
kegyetlen, hiába volt kárja ki-
távolítva és hordott éktelen nagy
pofaszakállt. Sőt inkább! ked-
velte a papagályt olyannyira,

hogy jókedvében káromkodások-
ra akarta megtanítani.

Félicité, ki félt ettől, bevitte
Lulut a konyhába. Levette róla a
láncot és a papagály körülsetál-
hatott a házban.

Mikor a lépcsőn lefelé jött,
Lulu esőrével a fokokra támasz-
kodott, előbb fölemelte jobb lá-
bát, aztán a bal; és Félicité min-
dig attól tartott, hogy ez a tor-
názás elszédíti a madarat. Lulu
megbetegedett, se enni, se be-
szélni nem tudott. Nyelve alatt
daganat támadt, mint néha a
tyukoknak szokott. Félicité meg-
gyógyította: feltépte körmével a
hólyagooskát. Pál ur egyszer azt
a bolondot követte el, hogy ciga-
rettafüstöt fujt a papagály or-
rába; más átalommal meg Lor-
meauné piszkálta a napernyőjé-
vel; le is harapta róla a rézgyü-
szűt.

Egyszer aztán eltűnt Lulu.

Félicité letette a fűre, hogy
friss levegőt szíjjon és otthagy-
ta egy pillanatra; mikor vissza-
ment hozzá; a papagály nem volt
sehol. Előbb a bokrok közt keres-
te, a víz partján, a háztetőkön,
ügyet se vetve asszonyára, ki vál-
tíg figyelmeztette:

— Vigyázzon, ne bolondozzék!

Aztán sorra kutatta Pont-l'-
Évéque összes kertjeit és a járó-
kelőket is megállította:

— Nem látta véletlenül vala-
hol a papagályomat?

Azoknak, a kik nem ismerték
a papagályt, elmondta, hogy mi-
lyen. Hirtelen, mintha valami
zöld dolgot látott volna röpdös-
ni a malmok mögött, a domb al-
ján. De mikor odafutott, semmit
sem talált. Egy házaló azt mon-
ta neki, hogy ép az imént látta
Saint-Melaieuban. Simon anyó
csapszékében.

Félicité odaszaladt. Nem értet-
ték meg, mit akar mondani. Vég-
re hazatért, kimerülten, elron-
gyolt tutyikkal, kétségbeesve; és
urnője mellett a padkán ülve el-
mondta minden fáradozását, mi-
kor valami könnyű tárgy hullott
vállára: Lulu volt!

Mi az ördögöt csinálhatott? Ta-
lán sétált a környéken? E hosz-
szadalmas keresgélés kellemetlen
következmenyei nehezen mullot-
tak, azaz hogy egyáltalán el se
mullottak.

Félicité meghült közben és to-

rokgyuladást kapott; utána nem-
sokára valami fülbajt. Három év
mulva megszűnt; és igen han-
gosan beszélt, még a templom-
ban is. Ámbár büneit szétkürtöl-
hette volna az egész egyházmegyé-
ben, a nélkül, hogy ezáltal magát
megszegényítette és a világot
bántotta volna, mindamellettt a
plébános ur illendőnek vélte, hogy
gyónását csak a sekrestyében
hallgassa meg.

Fülzugása végkép megzavarta.
Urnője gyakran mondta neki:

— Édes istenem! milyen buta
maga!

És Félicité így válaszolt:

— Igenis, asszonyom — s va-
lamit keresett maga körül.

Eszméi szűk köre még összebb
szorult, elveszett belőle a haran-
gok kongása és a tehének bőgé-
se. Körülötte minden teremtet
lény kísérteti esendben működött.
Egyetlen hang jutott még fülébe:
a papagály rikácsolása.

És a madár, talán hogy szóra-
kozta, utánozta neki a pece-
nyeforgató tik-takját, a halárus
éles kiáltását, a szemben lakó asz-
talos kopogását; és mikor a ka-
pun kopogtak, Aubainné hang-
ját:

— Félicité, a kaput, a kaput!

Párbeszédet folytak le kette-
jük között, a madár unosuntalan
ismételte műsorának három mo-
datát, a eseléd pedig épp oly ke-
véssé összefüggő szavakban fe-
lelt, melyekbe egész szívét öntö-
te. Elszigeteltségében Lulu csak-
nem fia, szerelmese lett. Ujjára
szállt, ajkait harapdálta, vállken-
dőt cibálta; és ha Félicité fölé-
je hajlott, fejét ide-oda himbálva,
mint a dajkák szokták, olyankor
főkötője nagy szárnyai és a pa-
pagály két szárnya együtt rez-
kettek.

Ha az égen felhők gyűltek és
mennydörgött, Lulu hangosan ki-
áltozott; talán szülőföldje érdei-
nek zuhogó záporára emlékezte-
te ez; a víz esobogása szinte e-
szét vette; ide-oda röpdösött, fel-
csapott a mennyezetre, mindent
feldöntött s az ablakon át kire-
pült a kertbe, hogy az iszapban
turkáljon, de hamarosan vissza-
jött és tollait szárogatván ugrált
erre-arra; hol farkát, hol esőré-
t mutogatta.

Az 1837. év rettenetes telén,
mikor Félicité a nagy hideg mi-

(Folytatjuk.)